Genindvielse

af Sorø Klosterkirke

Søndag

d. 8. maj 2022

Indholdsfortegnelse

Program for kirkens genindvielse 3
Salmetekster 4
Restaureringen. 14
Præsentation af ny salmetekst 16
Messehageler til Sorø Klosterkirke 18

Program

Præludium
1. salme: Lovsynger Herren, min mund og mit indre
Læsning v/sognepræst Kristian Østergaard
Trosbekendelsen
2. salme: O kristelighed!
Prædiken v/biskop Peter Fischer-Møller
Motet: Dejlig er jorden (tekst: B.S. Ingemann 1850,
mel.: Schlesisk 18. årh.; arr. Per Drud Nielsen)
Taler:
    Vibeke Rønne, bestyrelsesformand Stiftelsen Sorø Akademi
    Peder Bøllingtoft, konservator
    Margit Schelde, menighedsrådsformand
3. salme: Lysets engel går med glans
Fader Vor og velsignelse v/sognepræst Lis Samuelsen
4. salme: En kærlig hånd på tidens tand
Postludium

Tekst: N.F.S. Grundtvig, 1836. Mel.: Thorvald Aagaard, 1909

Lovsynger Herren, min mund og mit indre!
Sjungende, hjerte, tag Ånden i favn!
Tonerne spille, som stjernerne tindre,
trindt om Jehovas højhellige navn!

Sjæl, kom i hu, at Guds pris du forkynder
tidlig og sent, for han evig er god,
han, som forlader i skok dine synder,
råder på al din elendighed bod.

Løskøbt har han dig blandt Helvedes fanger,
kranser dig yndig, som kongen sin ven,
skænker dig alt, hvad dit hjerte forlanger,
sol-fuglen lig bliver ung du igen.

Højt, som til himlen der findes fra jorden,
vokse vor Herre lod nåden i hast.
Langt, som fra syden der måles til norden,
skilte fra os han vor skam og vor last.

Faderen tager vel barnet til nåde,
så tager trælbårne syndere du,
Gud! for du kender vor skabelses gåde,
støvtråde-værket du kommer i hu.

Menneskeliv er som græssets i enge,
blomsten vi ligne fra isse til fod,
stormene hvine, og bladene hænge
visnet, man ved ikke mer, hvor den stod!

Evigheds-blomst derimod er din nåde,
fryder dem alle, som frygte din magt,
bliver end sent deres afkom til både,
som holde hart ved dit bud og din pagt.

Herren, vor Herre, han troner i Himlen,
enevoldskonge er han over alt.
Stjernerne lig er om højsædet vrimlen,
høvdingeskaren, blandt tjenere talt.

Lover ham, engle! som herlig udretter
ærinde hans, alt som ordene lød.
Priser ham, kræfter! som fluks iværksætter,
hvad med et vink kun den vældige bød!

Lovsynger Herren, hans værker i klynge,
verdener alle! thi riget er hans.
Glæd dig, min sjæl! til for evig at synge
Skaberens pris, hvor han troner i glans!

Tekst: N.F.S. Grundtvig, 1824 og 1853. Mel.: L.M. Lindeman 1862

O kristelighed!
du skænker vort hjerte, hvad verden ej ved,
hvad svagt vi kun skimter, mens øjet er blåt,
det lever dog i os, det føler vi godt;
mit land, siger Herren, er Himmel og jord,
hvor kærlighed bor.

Lyksalige lod,
at leve, hvor døden har mistet sin brod,
hvor alt, hvad som blegned, opblomstrer på ny,
hvor alt, hvad der segned, opfarer i sky,
hvor kærlighed vokser som dagen i vår,
med roser i hår!

Livsalige land,
hvor glasset ej rinder med gråd eller sand,
hvor blomsten ej visner, hvor fuglen ej dør,
hvor lykken er skinnende klar, men ej skør,
hvor dyrt ikke købes til krone på bår
de snehvide hår!

O vidunder-tro!
Du slår over dybet din gyngende bro,
som isgangen trodser i brusende strand,
fra dødningehjem til de levendes land;
bo lavere hos os, det huer dig bedst,
du højbårne gæst!

Letvingede håb!
gudbroder, nyfødt i den hellige dåb!
O, lån os den fjederham, Ånden dig gav,
så tit vi kan flyve til landet bag hav,
hvor evigheds sol skinner klart allen stund
på saligheds grund!

O kærlighed selv!
du rolige kilde for kræfternes elv!
du fylder med Frelserens gavmilde ord
velsignelsens kalk på det kristne Guds-bord;
o, vær du vor livdrik på jorden og bliv
vort evige liv!

O kærligheds Ånd!
det evige liv i fuldkommenheds bånd!
O, smelt du vort hjerte ved højaltrets ild,
og klar du jordklimpen i solglansen mild,
så glade vi føler, os skabes i bryst
de levendes lyst!

Tekst: B.S. Ingemann, 1837. Mel.: C.E.F. Weyse 1837

Lysets engel går med glans
gennem himmelporte.
For Guds engels strålekrans
flygter alle nattens skygger sorte.

Sol går over verden ud
med Guds lys i øje:
Se! Vor Herres sendebud
går på gyldne skyer i det høje.

Englen spreder over jord
glansen fra Guds Himmel;
i sin kåbes stråleflor
favner han alverdens glade vrimmel.

Sol ser ind i slot og vrå,
ser på drot og tigger,
ser til store, ser til små,
kysser barnet, som i vuggen ligger.

Os han også favne vil,
englen i det høje;
os han også smiler til,
englen med Guds Himmel-glans i øje.

Os har og vor Herre kær:
ingen sjæl han glemmer;
i hvert solglimt Gud er nær
og vor glade morgensang fornemmer.

Tekst: Anette Prehn, 2021. Mel.: Det dufter lysegrønt af græs. Waldemar Åhlin, 1933

En kærlig hånd på tidens tand
til værn og nænsom pleje.
Vi trak på det, vi ved og kan
og genfandt skjulte veje.
Mens lag på lag
kom for en dag,
da lød historiens tale
i kirkens smukke sale.

Som hyldest til Guds herlighed
sku' stærke hænder bygge
et hus af bøn, til gavn og fred
i kærlig vingeskygge.
I tvivl og tro
ku' håbet gro
de mange her at mætte;
fra kutte og til hætte.

Hvad kan et rum af kalk og sten,
når ånd vil søge himmel?
Hvad gør en samling gamle ben
i livets travle vrimmel?
Hvert nu består,
til det forgår,
men arven giver rammen,
der binder livet sammen.

En slægt skal følge slægters gang,
fortolke tro og viden.
Mens verden ældes til vor sang,
da vugges vi af tiden.
Vort perspektiv
og indre liv,
den væren, vi har øvet,
har rødder dybt i støvet.

Hver blomst skal bære frugt engang
og kaste frø for vinden.
Hver tid vil kaste egen klang
og samle kraft forinden.
Henover år
på tværs af kår,
i både sorg og glæde,
er vi i samme kæde.

Med blikket vendt mod evighed
vi overdrager huset.
Må alle her på dette sted
ku' mærke himmelsuset.
Historisk pragt
i velholdt dragt
er takken, vi nu sender,
fra mange tiders hænder.

Billeder fra restaureringsprojektet

1860 2020
1970

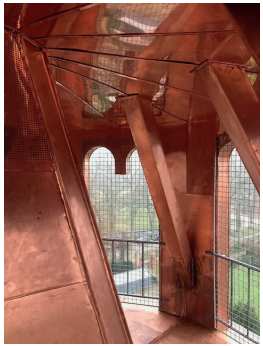

Restaurering af Klosterkirken

Af Jens Kristian Poulsen, direktør Stiftelsen Sorø Akademi

Efter næsten halvandet års forberedelse på arkitektfirmaet Bertelsen og Schevings tegnestue, tilsat et utal af møder med myndigheder og interessenter på diverse lokationer og endelig krydret med studierejser, kunne man fra medio februar 2019 opleve den gennemgribende restaurering af Sorø Klosterkirke materialisere sig i og omkring kirken. Med stor fart skød stilladser op såvel ude som inde, og fra primo april startede de forskellige faghåndværkere på deres respektive arbejder.

Hos bygherren Stiftelsen Sorø Akademi kunne man samtidig konstatere, at millionerne begyndte at rulle ud af kassen med stor hast, og det er derfor med taknemmelighed, at kassen den anden vej har kunnet suppleres med donationerne fra det lokale firma Sorana a/s v/Lorentz Jørgensen og A.P. Møller Fonden, som hver har bidraget med 25 mio. kr. samt Augustinus Fonden, der har bevilliget 7.5 mio. kr. Sammen med et tilskud fra Provstiet og Stiftelsens egne midler, har der således kunnet gennemføres en omfattende istandsættelse af Klosterkirken for op imod 70 mio. kr.

Vi skal helt tilbage til tiden omkring 1870, for at finde den seneste gennemgribende restaurering af Kirken, og det kan derfor ikke nægtes, at den var blevet lidt slidt i kanterne.

Udvendigt har Kirken fået nyt blytag på sydsiden, og træværk, murværk og vinduer er kigget grundigt efter og repareret og vedligeholdt i fornødent omfang. Blytaget er en historie for sig. Allerede kort tid efter oplægningen af det tidligere tag i 1969 konstateredes revnedannelser i taget. Der har været udfoldet betydelige anstrengelser i forsøget på at afdække årsagerne til dette. Vi mener at have fundet forklaringer i både blyets kemiske sammensætning og læggeteknikken. I håbet om at imødegå begge dele, er vi gået nye veje, og har anvendt en industrielt fremstillet blylegering, der er blevet udstøbt i sandform i en kontrolleret proces på en industri i England. Pladerne er større og tykkere end traditionelle danske plader, og det kræver en anden false- (samle-) teknik, som vores entreprenør har allieret sig med engelske håndværkere for at dels lære og dels rent praktisk få udført.

Indvendigt er det møjsommelige arbejde med afrensning og retouchering/kalkning af de enormt mange kvadratmeter overflader forløbet helt planmæssigt. Det samme gælder udskiftningen af de tekniske installationer, og etableringen af det nye helt moderne lydanlæg. Kirken fremstår således nu lys og venlig, og hvis ikke det var for nogle få efterladte eksempler på, hvordan den så ud før restaureringen, er det i dag næsten umuligt at forestille sig dette!

Et kontroversielt islæt har været ændringen af adgangsforholdene til Kirken med fjernelse af den tidligere, centrerede indgangsportal fra 1870´erne i kirkens vestgavl for at genskabe en mere ydmyg indgang også fra vest men ind i kirkens nordre sideskib. Samtidig hermed er også to udgange mod Fratergården retableret. Hermed har man genskabt kirkens oprindelige adgangsforhold tilbage fra klostertiden, og man har skabt rum til at løse en mangeårig problematik omkring toilet- og depotforhold i kirken.

Projektet affødte naturligt et ønske om også at genskabe de lange vinduer i vestfacaden, som Kirken vides at have været forsynet med fra midten af 1200-tallet. Da arbejdet med at bryde hul til denne vinduesretablering var godt i gang, fandt man imidlertid rester af de pudsede false fra de oprindelige 1200-tals vinduer – et fund som resulterede i, at Nationalmuseet modsatte sig realisering af det påtænkte projekt. Man havde nu valget mellem en blank tilmuring af facaden eller at lave en markering i murværket af de oprindelige vinduers udstrækning. Valget faldt på det sidste.

Afslutningsvist er der blevet plads til at gennemføre en række opgaver, som ikke oprindelig indgik i restaureringen. Det drejer sig primært om istandsættelse af altertavlen, udførelse af et nyt alter i bronze og istandsættelse af fontelukket. Med dette punktum for den omfattende 2019-2021 restaurering efterlades en kirke, der kun få gange i sin godt 860 år lange historie har stået tilsvarende flot. Vi kan vel tillade os at gætte på, at det kun har været tilfældet ved genopbygningen efter branden i 1247, ved den sidste katolske abbed Henrik Tornekrans restaurering i starten af 1500-tallet samt ved istandsættelsen i 1870'erne.

Om "En kærlig hånd på tidens tand"

Af Anette Prehn, sangskriver, forfatter og sociolog

"Vi ønsker en lejlighedssang anno 2022 på en kendt salmemelodi, der vil bruse i kirken inden festgudstjenestens postludium". Nogenlunde sådan lød opdraget fra Jens Kristian Poulsen, direktør for Stiftelsen Sorø Akademi, og Kristian Jacobsen, rektor for Sorø Akademi, da jeg blev vist den tillid at forfatte en sang til at markere Sorø Klosterkirkes genindvielse efter tre års restaureringsarbejde. Nogle salmemelodier er for mig at se for grandiøse i deres komposition og ligger for tæt på menneskers hjerter til at blive givet en anden tekst. Mit valg faldt på "Det dufter lysegrønt af græs" komponeret af Waldemar Åhlén i 1933. Det er en kendt melodi i dur; lys, let og fejende flot i sine melodiske fraser.

Inspirationen til teksten er næret af to spor. Det ene spor er, at nutidens håndværkere "bevarer for evigheden", og at klosterkirken – da den i sin tid blev etableret af cisterciensermunke fra 1161 og fremefter – blev bygget for evigheden. Hænder i kirken har bygget, gavnet og bedt. Vers 1 og 6 repræsenterer håndværkernes perspektiv, mens vers 2 til 5 er "historiens tale" begyndende med datidens arbejde med at bygge kirken. Det andet spor rummer mit ønske om at flette citater fra betydelige Sorø-personer ind i teksten for derved at bygge bro mellem før og nu. I arbejdet med Sorø Klosterkirke-sangen har jeg skabt nye og meningsfulde helheder ved at krydsbefrugte historiske ord, der ellers optræder i forskellige sammenhænge og flette dem sammen med mine nutidige.

B.S Ingemann (1789-1862) har inspireret dele af sangteksten med sine ord:
– "I mulm er **kærlighedsvingen** bredt ud, vi skjuler os under dens **skygge**." De stammer fra salmen "Til himlene rækker din miskundhed, Gud" og har inspireret vers 2.
– "**Slægt skal følge slægters gang**" fra salmen "Dejlig er jorden", ses i vers 4.
– "**Blomst skal bære frugt engang**, høst skal følge sommer" fra "Dagen går med raske fjed", der er en af Ingemanns "Syv Aftensange" til børn, ses i vers 5.

Ludvig Holberg (1684-1754) skriver i "Moralske Tanker":
– "En gammel siger, at **verden ældes** og tager af, og iagttager ikke, at han selv ældes og derfor ingen smag mere finder ud i verden." Disse to ord genbruger jeg i vers 4.

Det har desuden inspireret min sangskrivningsproces, at Sorø Klosterkirkes fundament blev lagt for mere end 850 år siden. At den begyndte som cistercienserklosterkirke og siden overgik fra katolicismen til protestantismen. De munke, der virkede her på dette tidspunkt fik fredsommeligt lov til at blive boende resten af deres levetid. Det gør det værd at skrive bøn, gavn og fred frem i vers 2. Kirken har med andre ord rummet og mødt et bredt spektrum af menneskers eksistens og vinkler på den kristne tro: en menigheds-bredde fra (munke)kutte dengang til hætte(trøje) i dag.

At kirken skal favne mange menneskers tro, tvivl og friske tone i spørgsmål, belyser jeg i vers 3: "Hvad kan et rum af kalk og sten, når ånd vil søge himmel? Hvad gør en samling gamle ben i livets travle vrimmel?" Nogle vil uvægerligt spørge: "Hvad skal man egentlig med sådan et stort og flot hus, når ånd søger himmel snarere end hus? Og hvad med alle de der gamle skeletter i kirkens kister, hvorfor er de overhovedet vigtige, når vi nu har så travlt med at gå op i alt muligt andet?" Jeg perspektiverer senere i vers 3 disse spørgsmål: Livets nuer jages af mange i denne tidsalder; nuer skal opsøges, nydes, forbruges, dyrkes, usædvanliggøres. Men uden forankring består disse nuer kun i ganske kort tid, hvorimod arven sætter – ja, endda *giver* – en ramme omkring alle disse mange nuer og binder livet sammen på meningsfuld vis for den enkelte og fællesskabet.

Det er mit håb, at sangteksten opleves så almenmenneskelig og relevant, at den vil kunne gøre gavn og blive sunget også andre steder, hvor mennesker føler trang til at lytte til historiens tale, reflektere og folde sig ind i vores rige tradition og rødder. At sangen vil tilbyde sig som et spejl for nutidsmennesket, der viser, hvorledes fortidens og nutidens ord kan forenes i en meningsfuld helhed, der bygger bro mellem menneskeliv på tværs af tider.

MESSEHAGELER

Maja Lisa Engelhardt, billedkunstner

Min erfaring med kirkeudsmykninger fortæller mig at et førstehåndsindtryk, atmosfæren jeg oplever første gang jeg træder ind i en kirke, ikke set før, afsætter markante spor i ens fantasi og bevidsthed. Og ofte er det disse første indtryk som bliver mine udkasts former og tonker. Jeg følte straks at kirken, med dens righoldige udtryk og facetter, under de kirkelige handlinger hvor messehagelerne bæres, har brug for en ro og enkelhed med en kraftfuld symbolik. Mit øje faldt på det ældste krucifix udskåret i træ og ubemalet. Det stærke udtryk i overgangen fra romansk til gotisk tid giver Kristusskikkelsen en gribende kraft. I korsarmene er indskåret kløverformer og en mandelform. Også forestillende korset og mandorlaformen. De samme kraftfulde symboler omgiver kirkens Maria-skikkelse med barnet. Disse to formers ydre linier har jeg ladet indgå som ramme på messehagelernes for- og bagsider, sådan at kors/ kløverformen er på bagsiderne og mandorlaformen er på forsiderne.

Den hvide messehagel står for renhed, lys og glæde. Det er en festhagel og anvendes til Kristusfesterne, Juledag, Påskedagene, Maria Bebudelsesdag og Kristi Himmelfartsdag. Korsformen indeholder et guldbroderi som står frem i relief og på en orange baggrund med en blå broderet kant vises den ottekantede Betlehemsstjerne, symbol på Kristi fødsel og tilstedeværelse som lys og symbol for Kristus. Forsidens symbolform er holdt i samme farver. I mandelformen findes en blomst, en korsform, fire frøkorn, fire tårer eller fire flommer. Det genfindes på alle hogelernes forsider.

Den røde messehagel er blodets, ildens og åndens farve og også livets farve. Den bæres bl.a. 2. Juledag og i Pinsen, hvor Helligånden viste sig for apostlene. Symbolet i korsformen/ kløverformen er udført i samme teknik som i den hvide messehagel. Et gyldent relief broderet op med Pinsens ildtunger, men også et Kristussymbol da ildtungernes former minder om fiskens form. Farvekanten omkring er turkisgrøn anbragt på en grågrøn baggrund. Forsiden følger farverne fra bagsiden.

Den grønne messehagel anvendes i Trinitatistiden og i Hellig Tre Kongertiden mellem Jul og Fasten. Den grønne farve symboliserer forår, vækst og håb. I kors/kløverformen fremstår i guldbroderiet i relief et kornaks, som netop er vækstens symbol, men især også et Kristussymbol, da han under Nadvermåltidet via brødet gives os. Kanten omkring guldbroderiet er rosa på en rød baggrund. Forsiden følger efter.

Den violette messehagel er eftertankens og bodens farve. Den bruges i Advent og Fastetiden. Symbolet i guldrelief er en tornegren, som genfindes fra Tornekronen, men også en gren der kan bære en rose, hvor netop rosen også er et Kristussymbol. Kanten omkring er orange på en blå baggrund.

Alle messehageler udføres på slagene der bærer guldbroderierne i kasmiruld og selve kappen udføres i dobbeltvævet Merinould. Foret indvendigt udføres i ren silke og farverne på foret spiller komplementært op til messehagelernes farver og følger kanternes farver omkring guldbroderierne.

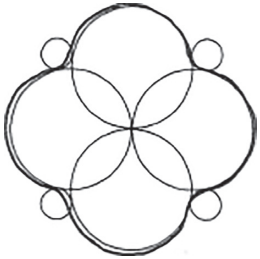

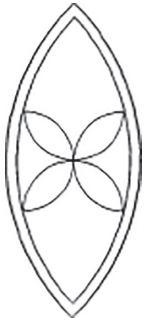

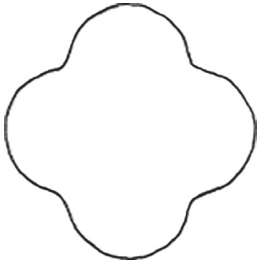

Lemann Grafisk · 40680059